

**Az Országos Környezetvédelmi Tanács véleménye
Békéscsaba Megyei Jogú Város Levegőminőségi Tervéről**

Az Országos Környezetvédelmi Tanács (a továbbiakban: Tanács) „Békéscsaba Megyei Jogú Város Levegőminőségi Terv (felülvizsgált változat)” című, a Kormány honlapján egyeztetésre bocsátott tervezetével (a továbbiakban: Tervezet) kapcsolatban az alábbi véleményt adja.

A Tanács a Tervezet részletességét, kidolgozottságát és tartalmasságát üdvözli, az alábbiakban megfogalmazott észrevételeket azonban megfontolásra a javasolja a véglegesítés és az elfogadás előtt:

1. A Tervezet a **PM2,5 kibocsátás kapcsán** a 6. oldalon feltehetően pontatlan adatot tartalmaz, amikor azt mondja, hogy a kibocsátás nagyjából 59%-a származik a lakossági szektorból. A KSH adata ezzel szemben 87% (<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/uveghazhatas15.pdf>), és az OLM adatai is nagyjából ezzel vannak összhangban (<https://legszenyezettseg.met.hu/kibocsatas/trendek/reszecskek>). Ugyanakkor a Tervezet 46. oldalán már helyes arányszám szerepel. A Tervezet azt is megjegyzi továbbá, hogy a fejlett országokban a légszennyezetség legnagyobb forrása az ipar. Ez a megállapítás az EU tagállamok tekintetében már hosszabb ideje nem helytálló (<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/air-pollution-in-the-eu>). A bevezető szerint az első levegőminőségi terv (2003) a PM10 szennyezetség kapcsán nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy a várost mezőgazdasági területek veszik körül. A mezőgazdaság hatása természetesen egyáltalán nem elhanyagolható (elsősorban az ún. másodlagos részecskeszennyezés miatt), azonban a Tervezet leginkább a mezőgazdasági területekről érkező porszennyezést említi, amelynek túlnyomó része valójában inkább nagyobb szemcséjű ülepedő por, nem pedig a kisebb részecskeméretű frakcióba tartozik.
2. A Tervezet a 41. oldalon azt állítja, hogy 2021-től olyan országos szabályozás lépett „életbe”, amely **megtiltja a kerti hulladékok égetését**. Ugyanakkor azt meg kell állapítani, hogy **az országos tilalom visszavonásra került**, a hatályos szabályozás továbbra is lehetővé teszi az önkormányzatok számára az avarégetés rendeletben való megengedését.
3. A Tervezet több helyen megállapítja, hogy a **kialakuló PM légszennyezésért 70-80 %-ban az országhatáron túli légszennyező források a felelősek**. Egyrészt más számítások (<https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/urban-pm25-atlas-air-quality-european-cities>) alapján ez az arány csak mindössze kb. 30%, másrészt a Tervezetben hivatkozott kutatás már több, mint 10 éve készült, így nem tekinthető naprakésznek, harmadrészt a tervezet nem szól arról, hogy a hazai kibocsátás egy része is külföldre kerül, negyedrészt pedig ez az arányszám egy országos átlag, ami nem alkalmazható a települések sűrűn lakott területeire (és különösen a talajközeli levegőre), ahol a helyi források dominálnak. Magyarország mindössze 4%-a beépített

terület, itt jelentkezik a légszennyezés-kibocsátás túlnyomó többsége is. Ezek alapján, ahol a mérőállomások találhatóak, és ahol a lakosság él, ott a határon áterjedő források hatása sokkal kisebb, a helyi szennyező források viszont különösen nagy mértékben járulnak hozzá a levegőminőségi határértékek túllépéséhez. Ettől függetlenül **egyértelműen abban, hogy a nagy távolságból érkező szennyezésnek is jelentősége van a háttér-szennyezettség szintjében.** Ennek felismerésén túl nem találunk azonban a levegőminőségi tervben intézkedési javaslatokat, ami kifejezetten ezt a forrást célozza.

4. A Tervezetben **helyet kapott néhány olyan intézkedés is** (pl. energiatakarékos háztartási gépek beszerzésének támogatása), **amelyek Békéscsaba levegőminőségének javítására nem alkalmasak.** A Tanács javasolja az intézkedések felülvizsgálatát az érdemi hatásokra tekintettel, és a nyilvánvalóan **nem megfelelő részek elhagyását.**
5. A Tervezet nem tartalmaz utalást **az intézkedések kötelező jellegére** vonatkozóan. Ennek hiánya a Tervezet **betarthatóságának és különösen az I ellenőrizhetőségének a hiányát eredményezheti,** ami nem összeegyeztethető a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 15. § (3) bekezdése szerinti ellenőrizhetőség szabályaival. A Tanács javasolja az **intézkedések, kötelezettségek** – címzettenként történő – **pontos meghatározását,** illetve annak rögzítését, hogy a hatóság hogyan, milyen ütemezéssel és mely szabályok szerint tervezi **az intézkedések végrehajtásának ellenőrzését és szankcionálását.** Indokolt lenne az egyes kötelezettségek esetében **költségbecslést,** valamint a hosszabb időtávot átfogó intézkedéseknél pontos **ütemtervet** készíteni.
6. Indokolt lenne a **jogellenes háztartási hulladékégetések elleni intézkedés lépéseit alaposabban kidolgozni,** és elsősorban – a Tervezet által is említett – illegális égetések elleni **hatósági fellépést erősíteni.** Ennek során különösen a bizonyítással és hatékony eljárással kapcsolatos hazai és nemzetközi jó gyakorlatot figyelembe véve, a lakossági panaszok kezelésének **eljárásrendjét célszerű lenne rögzíteni.** Emellett **ellenőrzési terv készítése,** és annak alapján proaktív helyszíni ellenőrzések lefolytatásának előírása lenne szükséges. A fentieket össze kellene hangolni a hulladékgazdálkodási tevékenységek ellenőrzésével is (komplex hatósági ellenőrzés a vármegyei kormányhivatal és a járási hivatal együttműködésével, adott esetben a közterületfelügyelet bevonásával).
7. Lényeges kapcsolódó intézkedés lehet a lakásállomány állapotának javítása (pl. szigetelés), valamint a szociális tűzifaprogram kiterjesztése és reformja (tisztta, száraz tűzifa, lignit- és más kockázatos tüzianyagmentesség biztosítása).
8. A **lakossági szemléletformálással kapcsolatos intézkedés** keretében a Tanács javasolja a levegőminőségi terv címzettjei számára **kommunikációs terv kidolgozását,** megfelelően ütemezetten és pénzügyi források biztosításával, annak érdekében, hogy a felvilágosító kampányok érdemi eredménnyel járjanak.
9. A Tervezetben nem teljesen egyértelmű, hogy **az avar- és kerti hulladékégetés** kapcsán pontosan milyen intézkedést írna elő a levegőminőségi terv. **A Tanács javasolja az avar és a kerti hulladék égetése önkormányzati megtiltásának az elérését,** amennyiben az avar szakszerű kezelésének lehetősége biztosított (egyéni vagy közösségi komposztálás, zöldhulladék gyűjtés, hulladékudvarokban történő átvétel stb.), illetve a növényegészségügyi szempontok figyelembevételét. A tilalmat lakossági szemléletformáló kampányokkal indokolt támogatni. A tiltás miatt egyértelműen jogellenessé váló avarégetési tevékenységek proaktív, valamint panaszra történő hatékony ellenőrzését – az országos szabályok szerint hatáskörrel rendelkező – járási hivatalok számára javasolt előírni.

10. A levegőminőség javítása érdekében a szakirodalomban még számos – a Tervezetben nem szereplő – **intézkedési** javaslat, ötlet található. Ezekből felsorolunk néhány példát, amelyek alkalmazásáról a helyi lehetőségekre figyelemmel születhet döntés:

Lakossági típusú intézkedési javaslatok:

- távhő-szolgáltatás fejlesztése
- a rendőrséggel való együttműködés (nyomozási aktivitás növelése környezetkárosítás, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése esetén)
- szociális bérlakás-program indítása

Közlekedési típusú intézkedési javaslatok:

- településrendezési eszközök szigorítása
- környezetbarát technológiák bevezetése a közösségi közlekedésben és az áruszállításban
- a parkolási díjak emelése, kiterjesztése
- közúti távérzékeléses emissziómérés

Mezőgazdasági típusú intézkedési javaslatok:

- tarló-, nádas- és vágástéri hulladékégetések teljes tiltása
- a trágyázás ammóniakibocsátásának csökkentése.

Budapest, 2025. április 8.

Országos Környezetvédelmi Tanács